

De Heraut

VAN DE

Gerreformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 8 Mei 1887. N°. 489.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonneementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Warmoesstraat 106, Amsterdam. Insendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonneementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau, Warmoesstraat 106, te Amsterdam. Advertentie: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van lefdegeven en Verlangingen 10 Ct. per regel.

Van het geloove.

I. VAN GOD DEN VADER.
NEGENDE ZONDAGS-AFDEELING.

II.

Mijn raad zal bestaan en ik zal al mijn welbehagen doen.
Jes. 46: 10.

Er is bij den Heere onze God een Raad. Deze „raad“ des Heeren wordt genoemd: zijn welbehagen, of ook zijn voorbeschikking, zijn besluit, zijn voorverordening, en kan, zoo men wil, nog eenvoudig uitgedrukt door zijn bestel, zijn wil, zijn wet, zijn ordinarie.

Twee denkbeelden zitten hierin. Vooreerst het denkbeeld dat we reeds te berde brachten, toen we de Souvereiniteit des Heeren bespraken, t. w. dat alle schepsel door Hem bepaald is; dat Hij voor alle schepsel bepaald heeft wat het zijn en worden en doen zou; en dat Hij, onze God, voor alle schepsel een wet heeft gesteld, en het nu of gedwongen bij die wet houdt, of eens naar die wet zal oordeelen.

Zoo is er een wet van God voor de dest en de natuurkrachten, en de telegraaf werkt zooals zij werkt, omdat God de Heere alzo voor de electriciteit de wet heeft vastgesteld. Zoo is er een wet van God voor plant en bloem, en ze kleuren en ze geuren de bloemen naar God het in die wet voor ze bepaald heeft. Zoo is er een wet van God voor de vogelen in het woud en de dieren op aarde, en het is naar de muzikale wet door God voor het lied van den nachtegaal gesteld dat de zanger van het woud kwinkelt. Zoo is er een wet van God gesteld voor 's menschen denken en beseffen, en het is naar die van God gestelde regelen, dat ge telt bij uw tellen en spreekt bij uw spreken en besluiten trekt, uit wat ge vernamt. Zoo is er een wet van God voor het zedelijk gevoel en een wet van God voor het schoonheidsgevoel en een wet van God voor uw kunstarbeid, en als het water der zee het schip draagt en op die wateren het schip naar de kompasnaald gestuurd wordt, dan is het God de Heere wederom, die het hout of den hollen ijzeren romp zoo bestelde, dat het water door de wet van veerkracht die Hij er voor bepaalde, dat schip dragen kan; en die eveneens de stalen naald en de magnetische strooming in zulk een verband zette, dat de naald, mits vrijgelaten, door die strooming verzet werd.

Als uit de melk der koe en kaas en boter en room en wei en wat niet al, voor allerlei menschelek gebruik geformeerd en afgescheiden wordt, dan heeft God de Heere dat, eer Hij de koe en in die koe de melk inschiep, alzo door zijn levenswet voor dit kostelijk dier verordend.

Niet wij zijn zoo vindingrijk en gevat en schrander, dat wij uit steenkool gas weten te maken en uit water stoom en uit een afvloeiende beek bewegkracht, maar het is wederom God de Heere, die eeuwen lang eer ooit eenig mensch deze krachten aan de natuur onttokt had, ze alzo bestelde en in zijn schatkamers verborg, opdat ze eens op die wijs zouden uitkomen en zijn menschenkind zouden dienen.

Iets over het Antinomianisme in de 17e eeuw.

XXIV.

HET BEZOEK.

De Hulsius sloot den brief en stond op, zonder een woord te spreken. Ook De Schorer zweeg. Beiden voelden al het pijnlijke van de hun opgedragen taak. Meer-maars hadden zij reeds gevraagd, of de classis hen daarvan ontslaan wilde. Maar de broeders waren hen blijven belasten met de zaak van Stroobant, juist omdat die zoo gewichtig was. Beiden waren bekend als teedere zielen, gemoedelijke Evangeliedienaars, maar onverzettelijk op het stuk der leer die naar de Heilige Schriften is. Strenger Calvinisten, oprechte Voetianen, of hoe zij ze verder noemen wilt die mannen in de 16de en 17de eeuw, die beslist weigerden de filosofie enig recht te geven over Gods Woord, waren zij.

Onvermoed waren zij bezig geweest, om Stroobant van onrecht en leugen te overtuigen uit Gods Woord. Smeeken konden zij hem, om toch af te laten van zijn verkeerd begrip. Desniettemin lieten zij zich niet van het rechte spoor afleiden; hunne scherpsinnigheid ontdekte elke poging, om met schoone, nietszeggende woorden orthodox te zijn. Ook het bezoek, dat zij nu wenschten

Natuurstudie in den wijdesten zin is daarom in hooge mate aanbevelingswaard, en zelfs Darwin en zijn school, die met onware wijsgerige veronderstellingen die kennis der natuur misbruikten, hebben toch voor den geloovigen belijder menig stuk van het werk onzes Gods aan het licht gebracht, dat ons eertijds verborgen was. Vervang in al hun schriften dan ook slechts het woord Natuur door den heerlijken Naam uws Gods en alle rad loopt wel en alle spil is in orde.

Ge moet en moogt geen scheiding maken. Ge moet niet zeggen: Er is een wet van God in de Tien geboden, en er is een bestel voor de eeuwige zaligheid, en deze twee nu losmaken van de wet Gods die over alle dier en alle kracht gaat. Dan toch went ge u er aan, om het leven in twee deelen te deelen. Aan de ééne zijde dat geestelijke, waarin ge immers bezig zijt, en aan den anderen kant dat alledaagsche zichtbare leven, waarin ge twee derden van uw leven laat opgaan. En natuurlijk, als ge dan in dat grooter deel van uw leven, in uw voedsel en drank, in uw licht en warmte, in uw leven in huis en op straat geen wet Gods ziet noch opmerkt, dan klinkt het u zoo vreemd en zoo ongewoon, om op geestelijk terrein op eenmaal die wet van uw God te vinden. Maar ontkomt ge aan die valsche scheiding, en gaat ge de wet van uw God en zijn ordinarie weer zien in alle leven van steen en plant en dier, in alle huiselijk en maatschappelijk en rechterlijk en staatkundig leven, tot in uw sprake en taal, tot in uw beseffen en redenceren toe, dan omsluit allengs die ééne machtige wet van uw God heel uw aanzijn en al uw leven, en zou het u vreemd zijn en verwonderen, bijaldien ge nu op zedelijk en geestelijk terrein niet geheel diezelfde wet van uw God terugvondt.

Zoo verstonde en begreep de zanger van Psalm 119 het dan ook, en als hij uitroept: „Heere, in alle volmaaktheid heb ik een einde gevonden, maar Uw gebod is zeer wijd,“ en met nooit eindigende refreinen altoos weer die wet en die ordinarie van zijn God verheerlijkt, dan is het in even dienselfden zin, dat ook deze zanger die wet des Heeren verstaan heeft. Hij is de Heere, en daarom Zijn wil heeft voor alle schepsel én het aanzijn én de wijze van aanzijn bepaald.

Dit dus vooreerst; maar hier komt nu een tweede, geheel hiervan onderscheidene zaak bij, t. w. dat God de Heere, na eenmaal zulk een wet voor het aanzijn van alle schepsel bepaald te hebben, zich nu ook zelf bij het scheppen en onderhouden van dit schepsel aan deze wet bindt; en zoo komen we vanzelf op wat men in engelen zin den raad des Heeren pleegt te noemen.

Gelijk men weet hangen alle schepselen saam. Om ook hier ons tot het eenvoudige te bepalen, ten einde een enkele druf te laten groeien is én het bestel van de zon en van de werking van warmte en lucht én het bestel van den regen en van het vocht in zijn wetten, én het bestel van de aarde en haar voedende bestanddeelen, én het bestel van het houtweefsel noodig met de kanalen waardoor het vruchtsap opstijgt. De wijnstok is dus niet op zichzelf uitgegaden en geschapen, maar uitgedacht en geschapen in verband met al wat er is. En zoo vat ge dan, hoe eerst heel

de schepping moest zijn uit- en doorgedacht, eer de schepping van den enkelen wijnstok mogelijk was. Het was dus onmogelijk, dat God de Heere in die eenmaal uitgedachte wereld eensgansch anderen wijnstok inschiep, want daarvoor zou de zon en de wet van het vocht en de voedende kracht der aarde, kortom alles anders hebben moeten zijn. En hieruit blijkt dus dat God de Heere, na de wet, het plan, het bestel voor zijn schepsel eenmaal te hebben vastgezet, nu ook zelf zich hiernaan binden moest, en het alzo moest verwezenlijken.

Die wet van aanzijn voor het schepsel, voor zooverre God er zich zelf bij zijn schepping aanbond, noemen we nu meest zijn bestel, gelijk dit in zijn raad bepaald was.

Doch hiermee is deze gebondenheid niet uit.

Waar God de Heere eenmaal bepaald heeft, dat water de wet of eigenschap zal hebben, om naar beneden te vloeien, tenzij het wordt tegengehouden, daar zit die valkracht niet in het water op zichzelf in, maar is het God de Heere, die van oogenblik tot oogenblik het water alzo in stand houdt en er die kracht in doet werken. Als iemand zwemt en voelt dat het water veerkracht heeft om hem te dragen, dan is het God de Heere die in het verborgene zijn hand in dit water heeft, en alzo hem door dat water draagt.

Niet alleen dus dat God de Heere alle ding schiep, gelijk dit in zijn raad bepaald was, maar ook sinds de ure der schepping en tot nu toe is het diezelfde God, die aldoor zich aan dien raad, en aan het bestel, en de wet van dien raad gebonden houdt, en naar dien raad handelt en dien uitvoert.

Nu echter ontstaat er nog een geheel andere orde van dingen, zoo we komen aan de zedelijke wereld, waarin God de Heere zijn redelijke schepselen schiep. Immers voor die redelijke schepselen is het in Gods wet en raad bepaald, dat ze zelve ook zullen denken en naar die gedachten zelve handelen zouden. Als het water van de bergen stroomt, daut God de Heere het van de bergen af, en het water is bloot lijdelijk. Maar als Satan tegen God woelt of Abrah' am zijn eenige dien h' liefheeft offeren wil, dan treedt er een geheel ander iets tusschenbeide; iets dat onze vaders noemden: de tweede oorzaken.

Ook die tweede oorzaken zijn er naar Gods wet en raad en wil. Hij schiep ze in zijn redelijke schepselen. En hiermee ontstond alzo het vraagstuk, hoe God de Heere, na die macht van de tweede oorzaken aan zijn redelijke schepselen te hebben ingeschapen, nu desniettemin te midden van dit woelen der tweede oorzaken, zijn bestel en bestek en raad, als eerste en opperste oorzaak zou doorzetten en verheerlijken. En ge gevoelt, even eenvoudig en geleidelijk en natuurlijk als nu de werking van den wil des Heeren bij de planten en stroomen is, even saamgesteld, ingewikkeld en dooreengevlochten worden nu de beschikkingen Gods zodra deze tweede oorzaken werken gaan. En het is om deze meerdere majesteit en goddelijke wijsheid die in dit beheerschen der tweede oorzaken ligt, dat men hierom vooral en hiernaan in bijzonderen zin den naam van raad des Heeren heeft gegeven.

Deze raad des Heeren nu gaat over alle redelijk schepsel, over de engelen en over de

menschen, 't zij ze nog stonden of gevallen zijn; en niet enkel over hemelsche of aardse personen, maar ook over hunne families, geslachten, stammen, natien en volken; over de dooreenstringeling en afstuiting in het leven dezer volken; en alzo over heel de menschheid in al haar vertakkingen en in al het verloop van haar geschiedenis. En hier nu is het, dat zich ontdekt die groote en gansch majestueuse beschikking of voorbeschikking des Heeren, die onder alle deze miljoenen en biljoenen van wezens, én het leven van elk wezen op zich zelf én het verband van allen saam, én het richten van den enkele en van de geheelheid op zijn hoogste einde, bepaald heeft.

Nu toch ontstaat er tweemaal wet en ordinarie. Eenertijds de wet die God de Heere aan engelen en menschen gaf, in zooverre zij tweede oorzaken zijn, opdat zij zelve die wet volbrengen zouden (zijn geopenbaarde wil); en anderzijds de wet des levens die God de Heere bij zich zelve had voorgenomen, om dien overeenkomstig het lot van engel en mensch, van den enkele zoowel als van de geheelheid zelf te regelen en te leiden (zijn verborgen wil). Naar de eerste wet moet de mensch voor zijn God handelen, naar de tweede wet handelt God met den mensch. En daarom is het zulk een schrikkelijke hoovaardij, zoo een mensch zich vermeet, om die twee bepalingen om te keeren, en, met onderlating van Gods geopenbaarden wil, zelf naar Gods verborgen wil te willen handelen.

En zoo komen we dan vanzelf tot onze slotsom.

Immers juist daarin dat God de Heere deze twee deed, t. w. én dat Hij de vrije tweede oorzaken in engel en mensch zelf inschiep, én dat Hij toch heel het aanzijn van de engelen- en menschenwereld richt op een hoogste, door Hem verordend oogmerk of einde, en bewerkt dat dit bereikt wordt, daarin vooral wordt die raad Gods „raad“ in volten zin, en wel gelijk onze Catechismus het uitdrukt, een eeuwige raad.

Overweeg toch wel, dat de opeenvolging in het tot stand komen der dingen altoos deze is: Eerst is er een gedachte, dan is er een woord, en eerst alzo komt de zaak tot stand. Een veldheer, die met zijn troepen op het slagveld staat, denkt eerst zijn plan van aanval uit, dit is de gedachte; dan geeft hij zijn commando, dit is het woord; en dan, op en door dat woord, geschiedt de aanval, en zoo komt de zaak er.

Dit nu is zoo bij ons menschen als flauwe alschaduw van wat het in God den Heere was en is en zijn zal. Ook bij Hem is eerst de gedachte, hoe het worden zal; dan het woord, waardoor Hij hetgeen nog niet is roept zoodat het wordt; en eerst daarna ontstaat en komt het feit en de zaak.

De gedachte, de uitdenking, de beraming van den raad Gods gaat dus aan alle schepping vooraf. Hij, de Heere, was uit dien hoofde bij dat uitdenken aan niets buiten zich gebonden. Hij was in het formeeren van zijn raad volstrekt vrijmachtig.

Toch was dit bedenken, deze uitdenking, deze beraming des Heeren HEEREN daarom niet zonder bepaling. Een raad zonder bepaling is een gril, is inval, is wilkeur, en waar dit reeds bij den mensch afkeuring verdient, zal wel niemand dit op den Heere onzen God willen overbrengen. De Heere koos in zijn raad. De wereld zooals ze nu

tot stand kwam, was niet de eenig mogelijke of voor Hem eenig denkbare. Er waren voor zijn Almacht ook andere werelden en geheel andere toestanden mogelijk. Zoo koos Hij dan uit die vele mogelijke en denkbare toestanden hetgeen thans tot stand kwam. En zoo is er in zijn raad Kiezing, en het is in die kiezing dat zijn goddelijke Wijsheid uitblinkt.

En waarin ligt nu reeds bij ons menschen de wijsheid der keuze? Immers daarin, dat het door ons gekozen einde het beste is en de uitkomst daarvan beantwoordt.

Zoo moest er dus wel in dezen Raad des Heeren een oogmerk, een doel, een uiterste einde zijn, waarop alles aangelegd, waarop het berekend, waaraan het alles ondergeschikt werd; en het is eigenlijk eerst door dit richten van alles op dit uiterste einde of oogmerk en einddoel, dat het bestek en plan en de besluiten des Heeren die innerlijke eenheid en diepte erlangen, die ze stempelt tot een saamhangenden volheerlijken Raad.

En wat kon nu dit uiterste einde zijn? Dit uiterste einde of oogmerk kon slechts in een van deze beide liggen, of in iets buiten God, of in Hem zelve. En overmits er nu, toen God zijn Raad sloeg, nog niets hoegenaamd buiten God bestond, zoo kan het niet anders of God de Heere moest dit uiterste einde in Zichzelven zoeken. Hij heeft alle dingen dan ook metterdaad geschapen om zijns zelfs wille.

Zijn glorie, dat is het oogmerk waaraan Hij zijn Raad gericht heeft, en een ander oogmerk is er niet. Want wel vloeide er straks in het bijoogmerk, om zijn geroopenen te zaligen, maar ook dit vloeide uit het uiterste einde of hoofd-oogmerk voort. Toen Hij zijn eeuwigen Raad sloeg was er nog geen schepsel en kon Hij zich dus naar wat niet was, en zelfs nog niet gedacht was, ook niet richten.

Wel, dit behoeft er nauwelijks bij gezegd, is er bij den Heere onzen God geen tijdsorde, en is met wat we zeiden dan ook alleen een orde van opeenvolging in de gedachte bedoeld; maar of we moeten ophouden te stamelen over deze heiligheden, of we moeten, om niet verward te wezen, ons wel uitdrukken naar die volgorde van denken, die God zelf door zijn Raad in ons gelegd heeft.

En nu ten slotte nog dit, maar dit laatste dan ook slechts als aanstipping. Dat vastliggen van heel den Raad des Heeren aan het uiterste einde of oogmerk der schepselen; en dat eeuwiglijk bepaald zijn van dit oogmerk door Gods eigen glorie; vindt nu zijn heerlijkheid in het ongeschapen Woord, dat zelf God en bij God was eeuwiglijk en waardoor Hij alle ding schiep.

Dat Woord is uit de eeuwige generatie des Zoons, omdat de Vader dien Zoon eeuwiglijk genereert met volle heldere goddelijke bevruchtheid.

En als ge nu straks hoort, dat alle ding om de kerk gaat, en die kerk om den Zoon, en dat die Zoon niet zijn eere zoekt, maar tot spijze de eere zijns Vaders' heeft, dan ligt daarin de gouden keten voor u, die Gods Raad over alle schepsel door het Woord of door den Zoon aan zijn goddelijke glorie verbindt.

KUYPER.

Hatemisten. Om zich te oefenen, had hij ook eens met mij over het gebed gesproken in Hatemistischen geest. Ik zou ook niet meer aan ons bekende gesprek gedacht hebben, indien niet de beschuldiging der classis tegen Stroobant over Hatemisterij ons oude gesprek op het tapijt gebracht had.

Maar weet ge wel zeker, dat De Stroobant het door u genoemde gevoelen over het gebed voor u uitgesproken heeft? hernam De Schorer.

Gewis, verzekerde de juffrouw. Doch ten overvloede heb ik hem laten zeggen dat ik dezer dagen naar Middelburg ging en gaarne met hem wilde geconfronteerd worden tegenover de deputaten.

Maar De Stroobant beweerde, dat u hem erkend heeft, dat u hem zelf niet van Hatemisterij verdacht, maar door De Enoch Biscop daarop gebracht zijt, zeide De Hulsius.

Toen zijt ge, volgens hem, naar De Biscop gegaan en deze excusdeerde zich, dat hij dit van hem gezegd zou hebben. Integendeel hield hij hem voor een rechtzinnig predikant.

Onwaar, dominee Hulsius, antwoordde juffrouw Roman.

Heeft u dan De Stroobant heel niet gesproken bij De Biscop? vroeg De Schorer.

Ja wel, hernam juffrouw Roman, maar toen hebben wij het minder gehad over zijn dwalend gevoelen omtrent het gebed, als wel over zijn vreemd gevoelen, dat hij zei uit den mond van De Biscop gehoord te hebben, aangaande de ziel van den mensch en hare schepping.

DE GAAY FORTMAN.